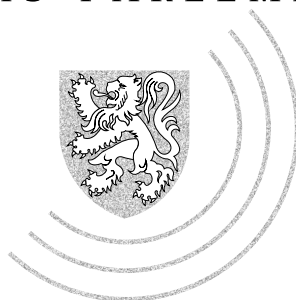


V L A A M S P A R L E M E N T



Zitting 2006-2007

21 maart 2007

ONTWERP VAN DECREET

**tot wijziging van het decreet van 3 februari 1998
houdende vaststelling van het wapen van privé-personen en instellingen**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Leefmilieu en Natuur, Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid
en Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door de heer André Van Nieuwkerke**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Patrick Lachaert.

Vaste leden:

de heer Pieter Huybrechts, mevrouw Katleen Martens, de heer Stefaan Sintobin, mevrouw Marleen Van den Eynde, de heer Frans Wymeersch;

mevrouw Hilde Crevits, de heer Erik Matthijs, de dames Tinne Rombouts, Joke Schauvliege;

de heren Jos Bex, Bart Martens, André Van Nieuwkerke;

de heer Karlos Callens, mevrouw Stern Demeulenaere, de heer Patrick Lachaert.

Plaatsvervangers:

mevrouw Agnes Bruyninckx, de heren Felix Strackx, Wim Van Dijck, mevrouw Gerda Van Steenberge, de heer John Vrancken;

de heer Jos De Meyer, mevrouw Trees Merckx-Van Goeij, de heren Frans Peeters, Jan Verfaillie;

de heren Jacky Maes, Ludo Sannen, Jo Vermeulen;

de dames Hilde Eeckhout, Dominique Guns, de heer Paul Wille.

Toegevoegde leden:

de heer Rudi Daems;

de heer Mark Demesmaeker.

Zie:

1069 (2006-2007)

– Nr. 1: Ontwerp van decreet

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Leefmilieu en Natuur, Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid en Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed behandelde op 15 maart 2007 het ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 3 februari 1998 houdende vaststelling van het wapen van privé-personen en instellingen. In dezelfde commissievergadering werd ook het ontwerp van decreet houdende vaststelling van het wapen en de vlag van de provincies, gemeenten en districten besproken en gestemd (*Parl. St.* VI. Parl. 2006-07, nr. 1070/2).

I. TOELICHTING DOOR DE MINISTER

De heer *Dirk Van Mechelen*, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, geeft toelichting bij het ontwerp van decreet. Voor een historisch kader verwijst de minister naar de bijlage (zie p. 6).

Het ontwerp van decreet creëert de mogelijkheid tot het officieel erkennen van wapens, gevoerd door privépersonen en instellingen. Dit kan een nieuw wapen zijn, of een reeds bestaand wapen, waarvan kan worden aangetoond dat het minstens honderd jaar heraldisch wordt gevoerd. De Vlaamse Heraldische Raad beoordeelt alle aanvragen. Voor de erkenning wordt een administratieve kost aangerekend. Sinds de uitvoering van het decreet hebben al een tweehonderdtal privépersonen hun wapen laten erkennen.

Er stelt zich echter een probleem bij artikel 2 van het decreet van 3 februari 1998. In artikel 2, 1°, stelt dit decreet dat onder privépersonen moet worden verstaan: de natuurlijke personen die tot de Vlaamse Gemeenschap behoren en die aan de Vlaamse Regering de erkenning vragen van het recht om een oud wapen te voeren of de verlening vragen van het recht om een nieuw wapen te voeren. Verder definieert het in artikel 2, 2°, instellingen als “a) de privaatrechtelijke rechtspersonen andere dan natuurlijke personen waarvan de zetel gevestigd is in het Vlaamse Gewest of waarvan de zetel gevestigd is in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, die wegens hun aard beschouwd moeten worden tot de Vlaamse Gemeenschap te behoren en die aan de Vlaamse Regering de erkenning vragen van het recht om een oud wapen te voeren of de verlening vragen van het recht om een nieuw wapen te voeren”; en als ten tweede “b) de pri-

vaat- of publiekrechtelijke Vlaamse onderwijsinstellingen”.

Door de formulering van artikel 2, 2°, b), is het enkel mogelijk om aan onderwijsinstellingen een wapen toe te kennen. Het voorontwerp van decreetsaanpassing dat door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd op 1 september 2006, wilde hieraan verhelpen door de formulering van artikel 2, 2°, b), te veralgemenen door het woord “onderwijsinstellingen” te vervangen door “besturen, instellingen en stichtingen”.

Op 7 september 2006 werd de Raad van State verzocht inzake de decreetsaanpassing advies te verstrekken. Het advies van 9 oktober 2006 stelde ten eerste dat artikel 2, 2°, b), door deze aanpassing zou overlappen met artikel 2, 2°, a), aangezien hier in feite al de privaatrechtelijke instellingen en stichtingen worden gedefinieerd. Ten tweede maakte de Raad van State voorbehoud met betrekking tot de term ‘besturen’, aangezien voor gemeente-, provincie- en districtswapens een afzonderlijk decreet bestaat. Ten derde merkte de Raad van State op dat de vermelding van “de Vlaamse Gemeenschap” onder artikel 2, 1°, en 2°, a), verwarring zou kunnen zaaien. Het zou beter zijn om uit te gaan van het grondwetsprincipe dat decreten van de Vlaamse Gemeenschap slechts kracht van wet hebben in het Nederlandse taalgebied, alsmede ten aanzien van de instellingen gevestigd in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, die wegens hun activiteiten moeten worden beschouwd uitsluitend te behoren tot de Vlaamse Gemeenschap. Tot slot is de definitie van artikel 2, 1°, en 2°, a), volgens de Raad van State veel te omslachtig.

Conform deze opmerkingen is het ontwerp van decreetsaanpassing, goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 15 december 2006, daarom aangepast als volgt. In artikel 2, 1°, wordt “privé-personen” omschreven als “ieder natuurlijk persoon”. In artikel 2, 2°, wordt “instellingen” gedefinieerd als “de privaatrechtelijke en publiekrechtelijke rechtspersonen andere dan natuurlijke personen, en met uitzondering van gemeenten, provincies en districten, waarvan de zetel gevestigd is in het Vlaamse Gewest of waarvan de zetel gevestigd is in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, die wegens hun activiteiten beschouwd moeten worden uitsluitend tot de Vlaamse Gemeenschap te behoren.”.

Het is dankzij de Raad van State dat er een vereenvoudiging werd doorgevoerd ten opzichte van het

voorontwerp van decreet, zonder inhoudelijke wijziging.

II. ALGEMENE EN ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

Er werden geen algemene opmerkingen gemaakt door de leden.

Artikelen 1 tot 3

Bij deze artikelen worden geen opmerkingen geformuleerd.

Deze artikelen worden unaniem aangenomen met 9 stemmen.

III. EINDSTEMMING

Het ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 3 februari 1998 houdende vaststelling van het wapen van privé-personen en instellingen wordt unaniem aangenomen met 9 stemmen.

De verslaggever,

André
VAN NIEUWKERKE

De voorzitter,

Patrick
LACHAERT

BIJLAGE

Historisch kader

Sinds de bijzondere wet van 8 augustus 1980, tot hervorming van de instellingen, behoort de niet-adellijke heraldiek tot de Vlaamse bevoegdheden. Beleidsmatig is ‘heraldiek’ ondertussen ondergebracht bij ‘onroerend erfgoed’. Aangezien deze combinatie niet zo evident is, lijkt enige toelichting mij op zijn plaats.

De term ‘heraldiek’ wordt door van Dale als volgt omschreven: “*de kennis van wapens, van het ontstaan, het “breken” en in geijkte termen beschrijven van wapenschilden*”. Het betreft een complexe wetenschap, met een eeuwenlange traditie als onderwerp.

Om duidelijk te maken welke ridder schuilging onder een harnas en helm, of aan te geven tot welke partij men behoorde, werden middels kleuren en symbolen versieringen aangebracht op de schilden. Daar bleef het niet bij; ook op de paardenkleden, de banieren en de helm werd het herkenningsteken aangebracht. Het gebruik van die wapens is aan allerlei gebruiken verbonden.

Naast adellijke familiewapens, was het gebruikelijk voor Europese staten, steden, streken en gemeenten om een wapen te voeren. De boerenstand voerde in de vroege middeleeuwen geen wapen, zij gebruikten een huismerk als herkenningsteken. Dit huismerk was kenmerkend voor de boerderij en werd als brandmerk en teken op zerken gebruikt. In de late middeleeuwen gingen ook burgers en boeren wapens voeren en soms zijn de oude huismerken op de wapens afgebeeld.

In de late middeleeuwen was het gebruik van heraldische kentekens dus niet langer het exclusieve domein van de adel en de staat, ook gilden, verenigingen en burgers gingen wapens voeren. Ook ontstond er een uitgebreide kerkelijke heraldiek met eigen regels en vormen.

Naast de adellijke wapens bestaan er dus ook burgerlijke wapens, die de adellijke in aantal ver overtreffen. Het was in Vlaanderen gebruikelijk dat schepenen van een schepenbank met hun familiewapen zegelden, en indien dat niet bestond een persoonlijk wapen kozen, dat later vaak werd gezien en gebruikt als familiewapen door de afstammelingen.

Het gebruik van heraldische symbolen is eeuwenoud en wijdverbreid. Het is dan ook logisch dat dit gebruik in de loop der tijden aanleiding heeft gegeven tot vormen van systematisering. Zo zijn de gebruikte kleuren, onderverdelingen en figuren geleidelijk gecodificeerd, en ontstond al vroeg het gebruik om wapens te registreren in wapenboeken. Deze systematisering vindt haar ultieme beslag in Belgische en Vlaamse wetgeving ter zake, die het voeren en officieel registreren van officieel erkende wapens mogelijk maakt en in sommige gevallen zelfs verplicht. Adellijke wapens worden bijvoorbeeld verplicht geregistreerd bij het verlenen van de adelbrief. Ook openbare instanties met verkozen bestuursraden, zoals gemeenten en provincies, zijn verplicht een wapen te voeren.

De nieuw erkende wapens kunnen daarbij zowel nieuw ontworpen wapens zijn, als historische wapens, waarop de drager één of andere historische aanspraak kan aantonen. Een mooie illustratie in verband met deze evolutie is bijvoorbeeld het officiële wapen van de Vlaamse Gemeenschap, “*in goud een leeuw van sabel (zwart) getongd en geklauwd van keel (rood)*”. Dit wapen is officieel vastgesteld bij ministerieel besluit van 2 januari 1991, maar heeft veel oudere voorgangers. De klimmende leeuw staat reeds in 1162 op het ruiterszegel van graaf Filips van den Elzas; hij zou zelfs van Engelse afkomst zijn en is het teken bij uitstek van de christelijke ridder. Het wapen van de graaf van Vlaanderen staat voor het eerst in kleur afgebeeld in het wapenboek van Gelre (1370-1395), het werk van een gespecialiseerde wapenheraut. De huidige officiële voorstelling van het wapen is evenwel geïnspireerd op een afbeelding van de hand van een tot op heden onbekende wapenheraut en -tekenaar in een wapenboek uit de periode 1560-1570.

De officiële adellijke heraldiek is strak gebonden aan het verlenen van adelbrieven, wat een grondwettelijk bepaald, koninklijk prerogatief is gebleven. In 1980 kon dan ook enkel de niet-adellijke heraldiek een officiële gemeenschapsbevoegdheid worden. De Vlaamse Regering heeft ondertussen wel orde op zaken gesteld en een goed uitgebouwde regelgeving ontwikkeld.

Een eerste decreet inzake niet-adellijke heraldiek werd reeds gestemd op 28 januari 1977, als rechtstreeks gevolg van de gemeentefusies, en regelde, systematiseerde en verplichtte het voeren van officieel erkende wapens en vlaggen door de nieuwe gemeentelijke eenheden. Op 21 december 1994 werd een nieuw decreet

gestemd, waardoor deze verplichting ook voor provincies ging gelden. Directe aanleiding hiertoe was de oprichting van de provincie Vlaams-Brabant.

Conform de bepalingen in deze decreten, moesten gemeenten en provincies binnen welbepaalde termijnen ontwerpen van wapens en vlaggen voorleggen aan de Vlaamse Regering, met het oog op hun officiële erkenning. In de decreten zijn slechts enkele algemene vormvereisten opgenomen. Een specifiek opgerichte 'subcommissie heraldiek', opgericht op 21 december 1978 en op 11 april 1984 vervangen door de Vlaamse Heraldische Raad, zorgde daarom voor de gepaste wetenschappelijke begeleiding van het goedkeuringsproces. Het resultaat van deze werkzaamheden is in 2002 geconcretiseerd met de publicatie van een lijvig wapenboek van alle Vlaamse gemeenten en provincies, getiteld "*Gemeentewapens in België - Vlaanderen en Brussel*".

Het decreet van 3 februari 1998, houdende vaststelling van het wapen van privé-personen en instellingen, was de laatste stap in het systematiseren van de niet-adellijke heraldiek. De Belgische wetgeving hield geen enkele restrictie in tot het voeren van een privéwapen. De enige eis die terecht gesteld werd, is dat men geen wapen van een ander overneemt. Het nieuwe Vlaamse decreet veranderde hier in wezen niets aan, maar creëerde wel een officieel kader voor de erkenning van privéwapens. Zowel bestaande, maar nog niet erkende wapens, als nieuw ontworpen wapens komen in aanmerking. De Vlaamse Heraldische Raad, ondertussen officieel herdoopt tot 5^{de} afdeling van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, leidt één en ander opnieuw in goede banen. Het volgens de regels van de kunst ontwerpen van een privéwapen, alsook het erkennen ervan, brengt wel zekere kosten met zich mee, die volledig worden gedragen door de aanvrager. Sinds de inwerkingtreding van het decreet, zijn als dusdanig 200 privéwapens erkend.

Dirk Van Mechelen
Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening
